

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

**RESPUBLIKA YOSH TOMOSHABINLAR TEATRINING TARIXI VA BUGUNGI
KUNDAGI FAOLIYATI**

Aziza Axmedova
Toshkent viloyati madaniyat boshqarmasi
Madaniy faoliyatni rivojlantirish va xalq ijodiyoti
sho'basini bosh mutaxassisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Respublika yosh tomoshabinlar teatrining tarixi, rivojlanish bosqichlari hamda bugungi kunda olib borayotgan faoliyati haqida fikr-mulohazalar yuritildi. Respublika yosh tomoshabinlar teatri – mamlakatimiz madaniy hayotida alohida o‘rin tutadigan san’at maskanlaridan biridir.

Kalit so‘zlar: repertuar, spektakl, rejissyor, folklor, hajv, satira, yumor, sahna

**HISTORY AND CURRENT ACTIVITIES OF THE REPUBLICAN YOUNG SPECTATOR
THEATRE**

Aziza Akhmedova
Chief Specialist of the Department of Cultural Development and
Folk Art of the Tashkent Regional Department of Culture.

The abstract: Contains three articles that provide insights into the history, production process, and current activities of the Republican Spectator Theater. The Republican Young Spectator Theater is one of the art venues that occupies a special place in the cultural life of the country.

Keywords: repertoire, performance, director, folklore, satire, humor, stage.

Respublika yosh tomoshabinlar teatri – mamlakatimiz madaniy hayotida alohida o‘rin tutadigan san’at maskanlaridan biridir. Mazkur teatrning asosiy vazifasi – yosh avlodni san’atga oshno etish, ularning qalbida ezgulik, vatanparvarlik, mehr-oqibat va insoniylik fazilatlarini shakllantirishdan iboratdir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-noyabrdagi PQ-399-son¹ qarorida ham “Teatrlarning jamiyat hayotidagi ahamiyatini oshirish va ular faoliyatini yanada qo‘llab quvvatlash” madsad etilgan.

O‘zbekistondagi eng qadimiy teatrlardan biri 1929-yil 25-mayda tashkil etilgan bo‘lib, dastlab “Yoshlar teatri” nomi bilan mashhur edi. Teatrning birinchi rejissyori va aktyori Nurxon Eshmuhammadov bo‘lgan. 1998 yil may oyida Toshkent rus yoshlar teatri Yosh tomoshabinlar teatri deb nomlandi. Bu xalqaro auditoriya va ekspertlar tomonidan yuqori baholanadi. 2005-yilda teatr sobiq A.Qodiriy domlalar uyiga ko‘chib o‘tdi va 2006-yil 20-sentabrda yosh tomoshabinlar uchun, 21-sentabrda esa kattalar uchun 78-mavsum ochildi.

Dastlabki yillar teatr repertuari yosh tomoshabinlar qiziqishidan yiroq – asosan tashviqot va targ‘ibot asarlaridan iborat bo‘lgan. 1931-yil Buxoro teatriga birlashtirilib F. Xo‘jayev nomidagi Buxoro o‘zbek

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-noyabrdagi PQ-399-son

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

davlat drama va birinchi o‘zbek yosh tomoshabinlar teatri deb talgan. Y. Bobojonov badiiy rahbar va bosh rejissyor qilib tayinlangan. Jamoa qiziqarli spektakllar qo‘yishiga qaramay, o‘z tomoshabiniga ega bo‘la olmadi, natijada aktyorlar tarqab ketdi va 1933-yil teatr vaqtinchalik o‘z faoliyatini to‘xtatdi. 1934-yil Toshkentda Yosh tomoshabinlar teatrining faoliyati qayta tiklandi va teatr jamoasi yangi aktyorlar hisobiga kengaya boshlaydi. Qisqa vaqt ichida “Qutqarish”, “Kurash bolasi” kabi to‘laqonli spektakllar sahnalashtirildi.

Teatrning ichki hayoti va tashqi siyosatidagi o‘zgarishlar mantiqiy jihatdan Toshkent yosh tomoshabinlar teatri nomini 1998-yilda O‘zbekiston Yoshlar teatri deb o‘zgartirishga olib keldi. Badiiy rahbar Nabi Abdurahmonov qisqa fursatda Yoshlar teatrini yurtimizdagi yetakchi ijodiy jamoalardan biriga ko‘tardi, uning doirasidan tashqarida ham sevimli va mashhur, gastrol safarlari va turli xalqaro festivallarga ishtiyok bilan taklif etiladi.

Asarlar rus tilida, ba‘zilari o‘zbek tilida ham ijro etiladi. Teatrning xoreografik musiqiy spektakllari tili va millatidan qat‘i nazar, barcha tomoshabinlar uchun tushunarli va ochiqdir. Ular orasida Sharqning buyuk shoiri Alisher Navoiyning “Muhabbat tili” she‘riga asoslangan Xans Kristian Andersenning “Kichik gugurt qizi”, “Belgilangan muhabbat masali”ning qayg‘uli hikoyasi, “XXI asrning Sado‘m va G‘amorrasi” progressiv rok uslubidagi yoshlar spektakli – giyohvandlikka qarshi kurash va qo‘shimchalar asosida yaratilgan pyesalar diqqatga sazovordir. Ushbu spektakllar bilan bir qatorda Lev Tolstoyning “Rassom o‘lchovi”, P. Merimening “Iblis ayol”, S. Gozsiyaning “Malika Turando”, Umar Xayyomning “Yulduz turkumi”, T. Zulfiqorovning “Abadiy raqqosa Sharor” kabi spektakllari xalqaro numerlar tomonidan yuksak baholandi. Teatr tashabbusi bilan “Xumo” xalqaro yosh teatrlar, raqs va musiqa festivali o‘tkazildi. 1998-yildan buyon Avstriya, Fransiya, Germaniya, Yaponiya, Isroil, Rossiya, Gruziya, O‘zbekiston va boshqa mamlakatlar jamoalari ishtirok etgan to‘rtta festival o‘tkazildi.

Nafaqat yoshlar, balki kattalar ham mashhur bo‘lgan ushbu teatrga toshkentliklarning bir necha avlodlari tashrif buyurgan. Undagi bolalar ertaklaridan tortib murakkab falsafiy asarlargacha bo‘lgan spektakllar barcha yoshdagi tomoshabinlarda teatr madaniyatini yuksaltirish va takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Teatrning badiiy rahbari – O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan artist Olimjon Salimov. Teatrda quyidagilar ishlaydi: O‘zbekiston xalq artistlari: Muhabbat Yo‘ldosheva, Lutfulla Sa‘dulaev, Farhod Aminov, Xudayor Toshaulatov, Rilbar Abdulazizova, Hakima Otaxonova, Shamshikamar Mansurov, Akram Islomov, Edgora Ziyamuhamedova. Rejissyor - Fayziev Ulug‘bek Latifovich.

Teatr repertuari turli janrdagi asarlar – ertaklar, zamonaviy dramalar, jahon va o‘zbek adabiyotidan olingan pyesalar bilan boyitilgan. Ayniqsa, ertak va afsonalarning sahnaga moslashtirilgan talqinlari kichik tomoshabinlarga katta taassurot qoldiradi. Bu asarlar orqali bolalar ezgulikning yovuzlik ustidan g‘alaba qilishi, adolatning barqarorligi kabi tushunchalarni chuqur his etadilar. Aktyorlarning sahnadagi ishonarli ijrosi, dekoratsiyalarning badiiy yechimi, musiqa va yorug‘lik effektlarining uyg‘unligi spektakllarni yanada jozibador qiladi. Tomoshabinlar, ayniqsa bolalar, o‘zlarini sahna voqealarining bevosita ishtirokchisidek his etadilar.

Shuni ta‘kidlash joizki, Respublika yosh tomoshabinlar teatri nafaqat ko‘ngilochar, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega. Har bir spektaklda yosh avlodni komil inson bo‘lib voyaga yetishga undovchi g‘oyalar mujassam. Shu bois teatr faoliyati yoshlar ma‘naviyatini shakllantirishda muhim o‘rin egallaydi. Ma‘lumki, teatr hayotning ko‘rgazmali shaklining badiiy aksi bo‘lib, obrazlar orqali

INTERNATIONAL CONFERENCE
“Global Horizons in Philology and Pedagogy: Experiences of Turkic Nations”
September 25, 2025

dunyoni qabul qilishga asoslanadi. Teatrda ma’no va mazmunni ifodalashning o‘ziga xos vosita, aktyorlar o‘yinida paydo bo‘ladigan sahna asaridir. Biroq bolalarni asosiy estetik ta’limi sohasida musiqiy-teatr faoliyati eng kam rivojlangan yo‘nalish bo‘lib qolmoqda. Tabiatga ko‘ra, teatr san’ati bolalarning rolli o‘yinlariga yaqin, yani bolalar jamoasi faoliyatiga. Bolalar o‘yinlari va teatrning eng muhim komponenti rol bo‘lib, atrof-muhitni o‘rganish va anglashning badiiy aksi. Ushbu jarayonlarni tashkil qilishning shakllaridan biri - o‘yin - ya’ni rol ijrosi va aktyorlik.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, Respublika yosh tomoshabinlar teatri – yosh avlod uchun haqiqiy ma’naviyat maktabi, ularning qalbida san’atga muhabbat uyg‘otuvchi, komillikka yetaklovchi maskandir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-noyabrdagi PQ-399-son
2. Raxmonov M., To‘laxo‘jaeva M., Muxtorov I., O‘zbek Milliy akademik drama teatri tarixi. Madaniyat ishlari vazirligi uslubiyat va axborot Respublika Markazi. – Toshkent: 2003. – 202 s.
3. Toshpo‘lat Tursunov. XX asr o‘zbek teatri tarixi 1900-2007. “Art Press” Co.Ltd, 2010. 28-bet.
4. Qodirov M. O‘zbek xalq tomosha san’ati. -T.: O‘qituvchi, 1981, 66-bet.
5. Qodirov M. Qogirchoq teatri tarixi.-T.: Talqin, 2006
6. Toshpo‘lat Tursunov. XX asr o‘zbek teatri tarixi 1900-2007. “Art Press” Co.Ltd, 2010. 172-bet.